

Beslut om bildande av

HEMLINGSÅNS NATURRESERVAT

Björna och Anundsjö socknar,
Örnsköldsviks kommun

Utter i Hemlings lilla

(Foto: B Charlie Wallin)

Enligt sändlista

Bildande av Hemlingsåns naturreservat, Björna och Anundsjö socknar, Örnsköldsviks kommun

(7 bilagor)

Beskrivning av reservatet:

Reservatets benämning: Hemlingsåns naturreservat

Kommun: Örnsköldsvik

Registerområde: Björna och Anundsjö

Fastigheter: Enligt bilaga 3

Lägesbeskrivning: Hemlingsån utgör ett biflöde till Gideälven. Ån mynnar i älven vid Hemlings by, belägen ca 1 mil norr om Björna samhälle.

Topografisk karta: 20 I SV, SO, NV

Ekonomisk karta: 208 22, 24-27, 40, 42, 44, 60, 62

Area: Naturreservatet omfattar dels en kortare sträcka i Gideälven (ca 5 km) med tillhörande strandzoner om 25 m på vardera älvstranden, dels Hemlingsåns strömsträckor (ca 48 km) med tillhörande strandzoner om 25 m på vardera stranden. Total areal längs älv och å: 240 ha. Reservatet omfattar dels även de sjöar (totalt ca 1 589 ha vattenyta), som ingår i åns lopp. (Förteckning, bilaga 4)

*tot : 1789 ha
land : 120
Stratten : 1569*

Naturvårdsförvaltare: Skogsvårdsstyrelsen i samråd med länsstyrelsen

Objekt nr:

Områdesbeskrivning och grund för beslutet

Hemlingsån mynnar i Gideälven ca 1 mil norr om Björna. Vid mynningen har ån en medelvattenföring av 2,6 m³/s. Dess tillrinningsområde är 236 km² stort med en hög sjöprocent (7,8%). Ån har därför en relativt jämn vattenföring. Från Storselssjön i övre delen av tillrinningsområdet till myn-

ningen, en sträcka på drygt två mil, faller ån 170 m. Vattensystemets största sjö är Storborgaren (485 ha). Inom systemet finns ytterligare fyra sjöar med en areal över 100 ha; Bergsjön, Västborgaren, Stensjön och Långvattnet.

Vattensystemet är påverkat av äldre flottledsrensningar. Under flottningsepoken reglerades även de större sjöarna inom tillrinningsområdet. I Hemlingsåns nedre del vid Hemlings samhälle ligger en mindre kraftstation, som utgör vandringshinder för fisk. Totalt sett får dock vattensystemet anses som tämligen opåverkat av exploatering.

Omgivningarna består till större delen av skogsmark med smärre inslag av jordbruksområden. Vattendragens lopp är förhållandevis rikt varierade med kortare forsar omväxlande med selpartier och sjöar.

Områdets främsta naturvetenskapliga värde är knutet till förekomsten av utter inom vattensystemet. Sannolikt nyttjas det totalt ca 4 mil långa systemet av uttrarna som en del i ett totalt sett större reviområde, till vilket även delar av Gideälven kan räknas. Troligen rör sig uttrarna även inom Lägstaåns och Utteråns vattenområden. Uttern har i området funnit passande levnadsbetingelser för en begränsad population, som även reproducerar sig. Genom Örnsköldsviks kommuns undersökning under sommaren 1988 av flodpärlmusslans förekomst inom kommunen, har konstaterats att Hemlingsåns vattensystem i två av tre undersökta lokaler hyser bestånd av musslan. Dessa resultat höjer ytterligare åns värde från naturvårdssynpunkt.

Utter har av statens naturvårdsverk 1988-09-05 i "Listor över hotade, sällsynta respektive hänsynskrävande djur och växter i Sverige" hänförts till hotkategori 1 (akut hotade arter) och är en art som löper risk att försvinna som reproducerande populationer inom en nära framtid om hotfaktorerna inte snarast undanröjs. Flodpärlmussla har hänförts till hotkategori 2 (sårbara) med arter vars överlevnad inte är säkerställd på sikt.

Inom Hemlingsåns vattensystem har vissa ornitologiska värden noterats, bl a vid åns mynningsområde i Västborgaren och Bergssjön. På båda lokalerna förekommer rikligt med vadare samt även sävsparv och videsparv. Botaniskt och geovetenskapligt uppvisar ån inga större värden. Det rekreativa intresset är nästan uteslutande knutet till fritidsfiske.

I den länstäckande naturinventeringen av mindre vattendrag, utförd av länsstyrelsen 1979-83 (länsstyrelsen publ.1982:4), har Hemlingsån genom utterförekomsten värderats som ett av de mest skyddsvärda vattendragen. Vid särskilda utterinventeringar sedan 1986 har underlaget för värderingen av området förstärkts.

Gideälven är totalt ca 20 mil lång. Den rinner upp i sydöstra Lappland, några mil öster om Vilhelmina och mynnar i havet vid Husum. Gideälven är en s k skogsälv med en måttlig vattenståndsamplitud. Dess medelvattenföring uppgår till ca 35 m³/s. Älven är utmed sin sträckning reglerad genom Gammelby kraftverk samt vid Björna, Gideå, Gidböle och Gideåbacka. Byggnad av Stennäs kraftverk pågår vid länsgränsen i norr. Två längre sträckor längs älven är ännu outbyggda, dels uppströms Björna kraftverks dämningssområde till Gammelby kraftverk, dels uppströms Gammelby kraftverks dämningssområde till Stennäs kraftverk. Flottningen i älven upphörde 1961. Längs älven har under den epoken skett strömmrensningar liksom byggnationer av stenkistor och ledarmar.

Naturreservatet utmed älven sträcker sig från Skallviksforsen, längs Hemlingsforsen och till Björna kraftverks dämningssområde. Älvens omgivningar är här tämligen flacka och domineras av granskogsmarker. I anslutning till Hemlings samhälle är landskapet öppet och hävdat. Älvfåran är relativt djupt nedskuren med ofta tvära sedimentbrinkar. Längs forssträckorna utgörs stränderna till största delen av grovblockig morän. På sträckan mynnar Hemlingsån.

Gideälvens ännu outbyggda sträckor är typiska för en rikt varierad skogsälv och uppvisar förhållandevis liten yttre påverkan. Med hänsyn till påverkansläget i länets vattendrag är dessa älvsträckor av mycket högt naturvärde. Stora geovetenskapliga skyddsvärden finns vid Aspsele och Locksta i form av s k HK-deltan. Älvens bestånd av strömlökande harr är av stort fiskeribiologiskt intresse som genbank.

Älven är utmed reservatssträckan dokumenterad med avseende på strandvegetation och bottenfauna (länsstyrelsens publikation 1985:3). Inventering av utter har ägt rum längs sträckan sedan 1986.

Delar av naturreservatet berörs av Hemlings Fiskevårdsområde.

Riksintresse

Hemlingsåns vattensystem och den outbyggda älvsträckan längs Gideälven betecknas vara av riksintresse för den vetenskapliga naturvården.

Bernkonventionen

Ett skydd av Hemlingsåns vattensystem och en del av Gideälven stämmer även väl överens med intentionerna i den 1983 av Sverige undertecknade s k Bernkonventionen, enligt vilken uttern och dess naturliga miljö skall omfattas av skydd för säkerställande av skydd.

Ändamålet med reservatsbildningen

Ändamålet med reservatsbildningen är således att bevara åarna med dess stränder och tillhörande sjöar som ett naturligt och tämligen opåverkat område. Åtgärderna syftar även till att bevara en del av Gideälven i anslutning till Hemlingsån som en naturlig älvmiljö. På detta sätt skyddas även i väsentlig mån livsmiljön för den lokala utterstam som lever i området. Samtidigt främjas förutsättningarna för en ökning av uttrarnas antal.

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (SFS 1964:822) förklarar länsstyrelsen det område som utmärkts på bifogade beslutskarta som naturreservat.

För att trygga ändamålet med reservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 8, 9 och 10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (SFS 1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande området.

- A. Föreskrifter jämlikt 8 § naturvårdslagen angående inskränkning i markägares och annan markägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Förbud skall gälla att utföra vattenföretag enligt vattenlagens definition (1 kap 3 § vattenlagen, SFS 1983:291), som syftar till utbyggnad för vattenkraftsändamål.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar skall förbud gälla att utan länsstyrelsens tillstånd

- utföra arbeten som syftar till att förändra områdets yt- eller dräneringförhållanden som att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika, dämna, dränera, avleda vatten, utfylla, plöja eller utföra annan markbearbetning för annat ändamål än för jord- och skogbruket
- anlägga väg, parkeringplats, led, bro eller spång
- anlägga campingplats eller uppställningplats för husvagnar
- utföra slutavverkning utan att i möjligaste mån kvarlämna en i huvudsak "orörd strandzon"/skärmställning mot vattendraget, efter naturvårdsförvaltarens anvisningar

- anordna upplag
- använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
- vid jakt använda fångstredskap av annan typ eller konstruktion än vad som framgår av reservatets skötselplan.

Föreskrifterna utgör inte hinder för de åtgärder, som behövs för att tillgodose ändamålet med reservatet och som är närmare angivna i bifogad skötselplan (bilaga 5).

Föreskrifterna nedan under punkt C gällande allmänheten gäller även markägaren och innehavare av särskild rätt i den mån pågående markanvändning ej avsevärt försvåras.

Länsstyrelsen erinrar även om att enligt länsstyrelsens beslut 1975-06-27 har med stöd av 14 § naturvårdskungörelsen (SFS 1974:1028) förordnats att strandskydd avseende bebyggelse m m skall råda vid samtliga sjöar med tillhörande öar som redovisas på topografiska kartan i skala 1: 50 000. Strandskydd gäller även vid stränderna till samtliga vattendrag eller delar av vattendrag av sådan bredd att vattendragets båda strandlinjer redovisas på den nämnda kartan.

- B. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång
-

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken och vattnet förpliktas tåla att de åtgärder vidtas inom området som framgår av till detta beslut fogad skötselplan.

- C. Föreskrifter med stöd av 10 § naturvårdslagen om vad allmänheten har att iakttaga inom reservatet
-

Utöver förbud och föreskrifter i andra lagar och författningar skall förbud gälla att utan länsstyrelsens tillstånd

- ställa upp motorfordon eller husvagn
- anordna friluftaktiviteter av större omfattning som kan verka störande på djurlivet

D. Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen (SFS 1976:484) rörande naturvårdsförvaltningen av reservatet

---

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter m m om naturvårdsförvaltningen som framgår av bifogad skötselplan (bilaga 5).

Inom ramen för dessa kan länsstyrelsen fortlöpande meddela direktiv för förvaltningen.

2. Utmärkning av reservatets gränser:

Naturreservatets gränser skall av praktiska skäl ej utmärkas i terrängen. Markering av naturreservatet sker vid befintliga vägar o dyl. Reservatets omfattning framgår av kartredovisning på reservatets informationstavlor.

3. Naturvårdsförvaltare skall vara skogsvårdsstyrelsen som vid förvaltningsfrågor av vikt skall samråda med länsstyrelsen.

Den som vill klaga över detta beslut, skall skriva till miljö- och energidepartementet men skicka eller lämna skrivelsen till länsstyrelsen, postadress: Länsstyrelsen, Miljövårdsenheten, 871 01 HÄRNÖSAND.

Skrivelsen skall ha kommit in inom tre veckor från den dag Ni fick del av beslutet. I skrivelsen skall Ni ange vilket beslut som överklagas och den ändring som begärs. Skriv namn, adress, telefonnummer och ärendets nummer 11.1211-3292-85. Om Ni önskar ytterligare upplysningar, ta gärna kontakt med Lars-Ola Norén, telefon 0611-29 738 (direktnummer).

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Bertil Löfberg jämte ledamöterna Stig Andersson, Ingvar Byström, Bengt Ericson, Vidar Fahlén, Sigge Godin, Birgitta Henriksson, Kurt Jansson, Ingelöv Jonsson, Per-Richard Molén, Lage Nyhlén, Martin Olsson, Åke Sundström och Sten-Olof Öberg samt suppleant Lars-Eric Westin.

I beslutet deltog även länsråd Leif Byman, tf bitr länsarkitekt Ann Renström, länssassor Göran Lundström, bitr överlantmätare Peter Näsholm och byrådirektör Lars-Ola Norén, föredragande.

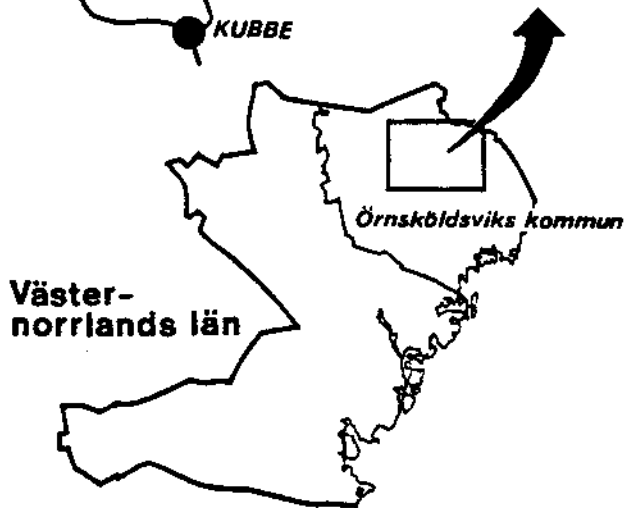
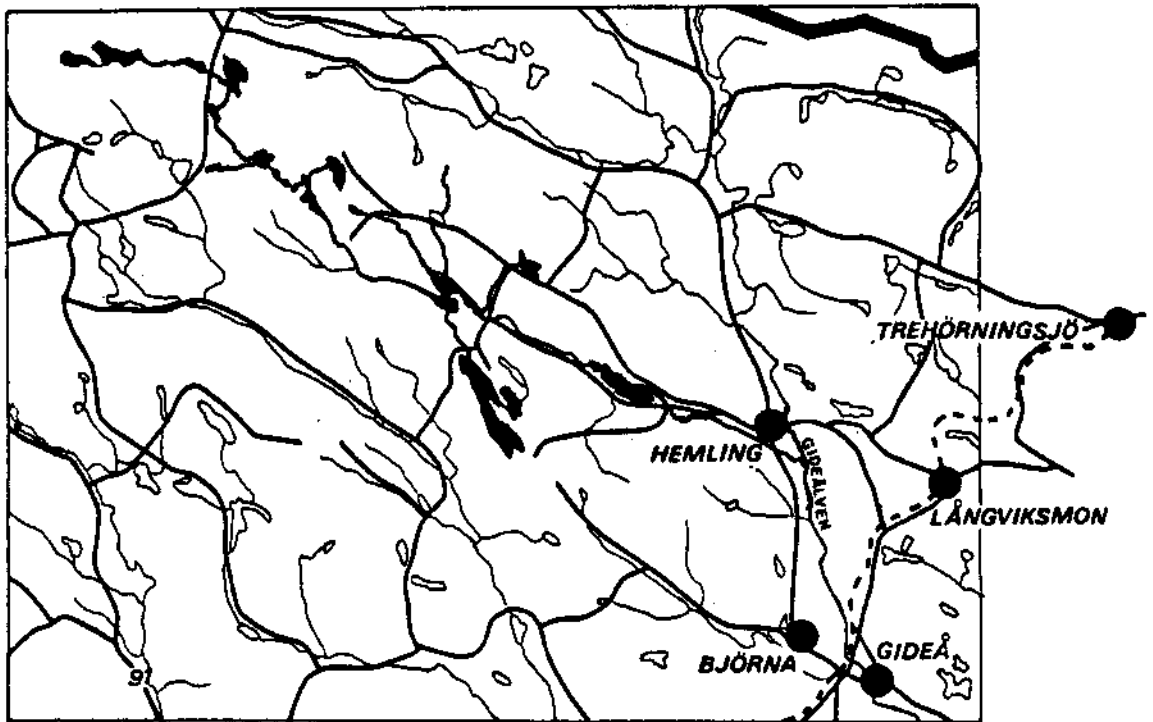

Bertil Larberg

Lars-Ola Norén

Bilagor

1. Översiktkarta
- 2a Beslutskarta
- 2b " , detalj av sträckan längs Gideälven
3. Fastighetsförteckning
4. Förteckning över strömsträckor och sjöareal
5. Skötselplan
6. Reservation mot beslutet av Per-Richard Molén
7. Upplysningsblankett

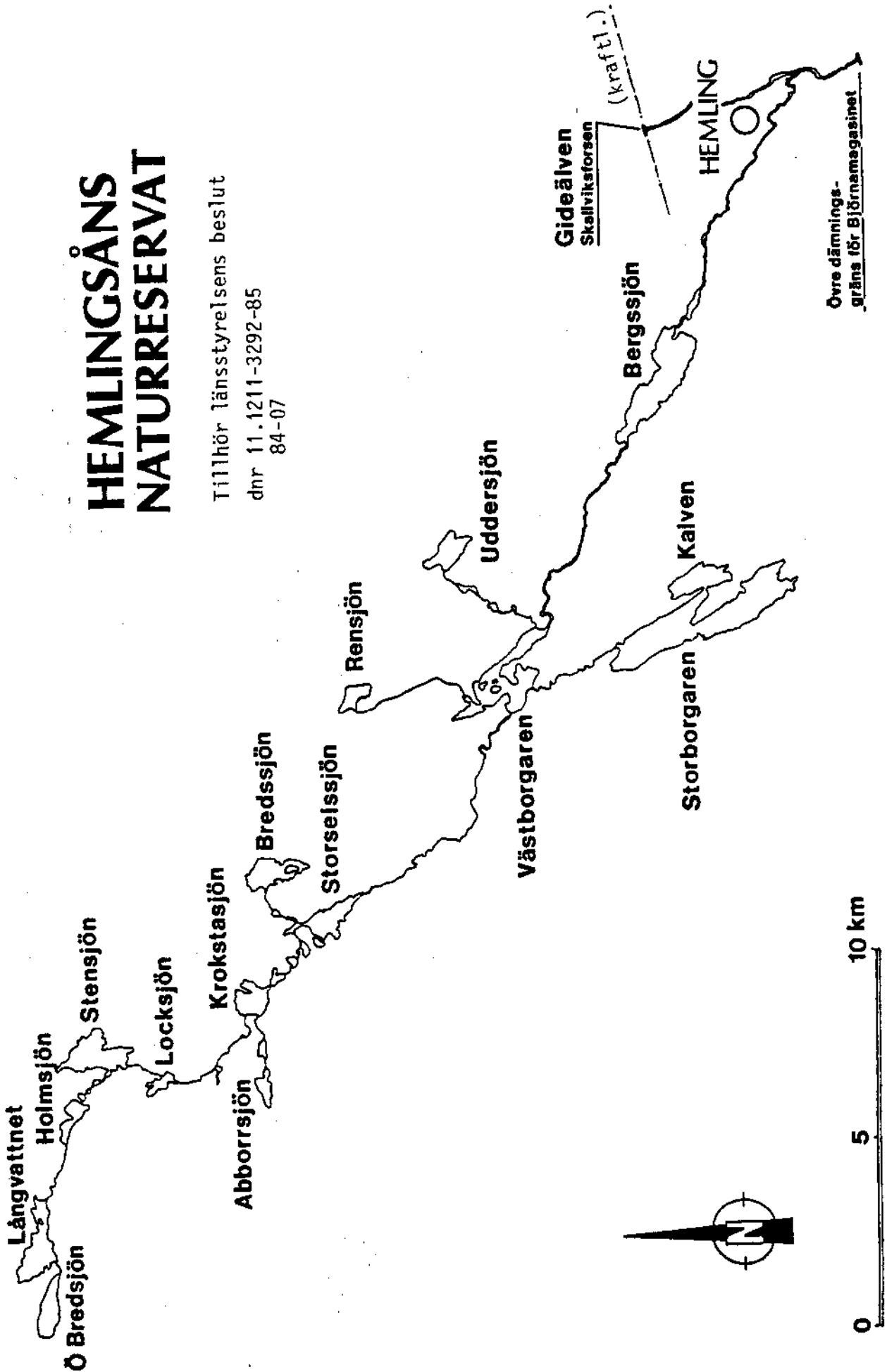

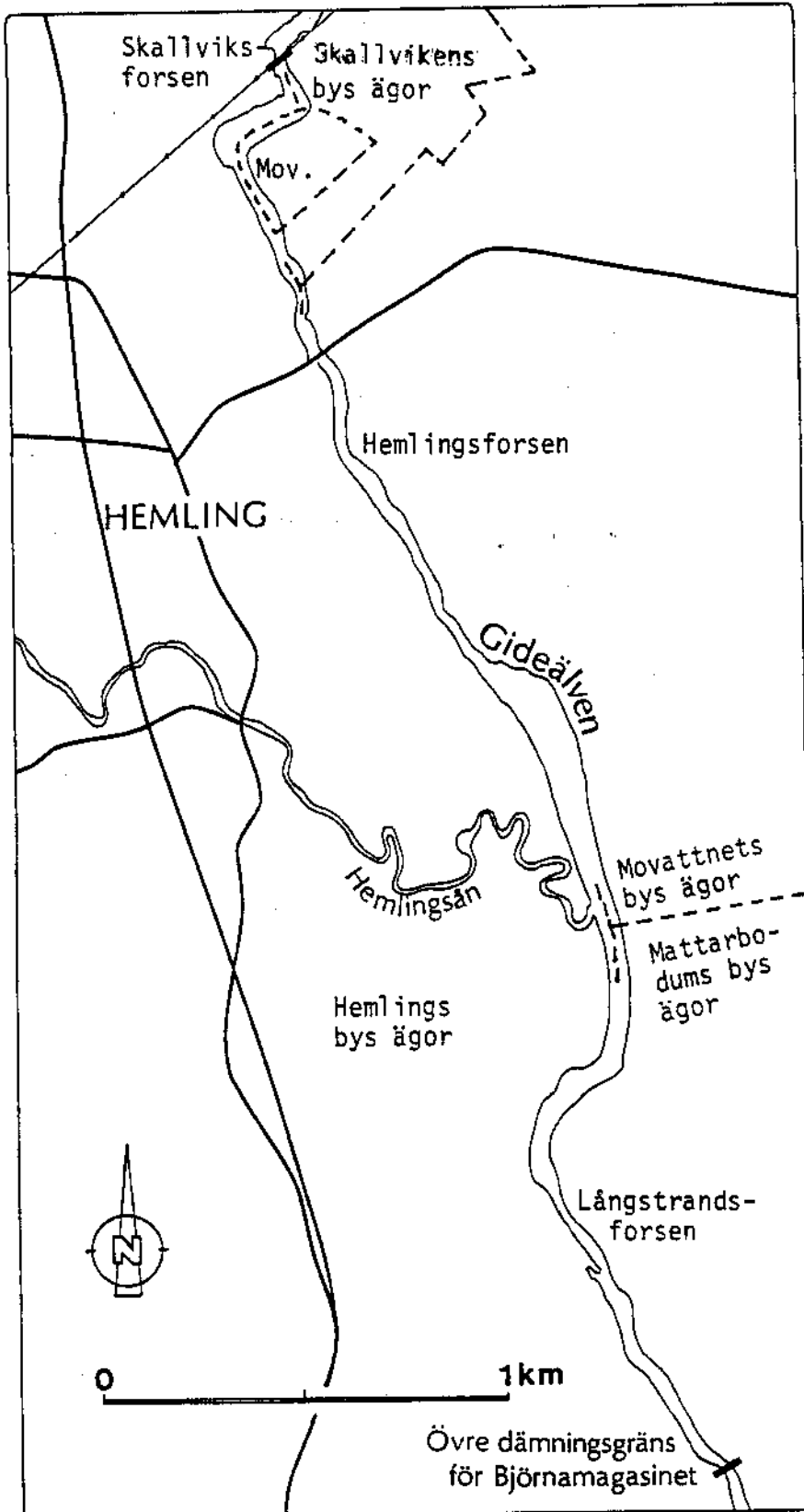
HEMLINGSÅNS NATURRESERVAT

Tillhör länsstyrelsens beslut

dnr 11.1211-3292-85
84-07

Detalj av reservatsområdets omfattning
längs Gideälven

Tillhör länsstyrelsens beslut
dnr 11.1211-3292-85

SKÖTSELPLAN

Skötselplanen omfattar följande textdel. Beträffande kartor hänvisas till beslutet. Planen upprättades 1989.

Syftet med naturvårdsförvaltningen

Naturvårdsförvaltningen av reservatet skall syfta till att bevara Hemlingsåns vattensystem som ett naturligt och föga påverkat vattensystem. Förvaltningen skall även syfta till att bevara en del av Gideälven i anslutning till Hemlingsån som en naturlig älvmiljö. Skydd och skötsel omfattar således i väsentlig mån livsmiljön för den lokala utterstam som lever i vattensystemet, vilket även främjar förutsättningarna för en ökning av uttrarnas antal.

DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

Mark

Mål: Åns, älvens och sjöarnas strandområden skall skötas så att miljöintrycket av ett föga påverkat vattendrag kvarstår och att så goda levnadsbetingelser som möjligt bevaras och skapas för den lokala utterstammen.

Riktlinjer: Enligt reservatsföreskrifterna med stöd av 8 § naturvårdslagen är det förbjudet att i skogsbruket utan länsstyrelsens tillstånd utföra slutavverkning utan att i möjligaste mån kvarlämna en i huvudsak "orörd strandzon" /skärmställning mot vattendraget. Detta innebär att vid skogsskötseln skall särskild uppmärksamhet riktas på kravet om hänsyn till naturvårdens intressen enligt vad som anges i skogsstyrelsens föreskrifter till skogsvårdslagen (SKSFS 1983:2, sid 52-59 i skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till skogsvårdslagen). De lokala förutsättningarna, som trädslag, ålder, mark, vindexponering m m för ett varaktigt resultat skall vara vägledande vid ställningstagandet till strandzonens slutliga utseende i samband med anslutande avverkningar. Vid planerade avverkningar inom reservatsområdet skall samråd ske med naturvårdsförvaltaren skogsvårdsstyrelsen.

Vattenområden

Mål: Att bibehålla vattendragets ekosystem och bevara en naturlig faunasammansättning genom att vattenmiljön behålls så ostörd som möjligt samt att en god vattenkvalitet upprätthålles.

Riktlinjer: Vattenkvaliteten kontrolleras genom provtagningar. Analyserna utförs av länsstyrelsen. Den lokala uttöreskomsten i vattensystemet hålls under uppsikt genom spårinventeringar vintertid.

ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

Tillgänglighet - friluftsanordningar

Mål: Nuvarande grad av utnyttjande av reservatsområdet för rekreation och friluftsliv skall tillåtas. Storskaliga friluftaktiviteter, som direkt berör reservatet och som kan verka störande på djurlivet, skall undvikas. I informationen om reservatet skall uppmärksammas att snöskotertrafik på och längs Hemlingssåns strömsträckor inom reservatsområdet ej bör ske.

Information

Information om reservatet lämnas på informationsskyltar. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för uppsättning och tillsyn av skyltarna sedan länsstyrelsen producerat materialet.

Utmärkning av naturreservatets gräns

Utmärkning av naturreservatets gräns i terrängen skall av praktiska skäl ej utföras. Reservatets omfattning skall istället framgå av kartredovisning på uppsatta informationstavlor, för vilka naturvårdsförvaltaren ansvarar. Reservatstavlorna kompletteras med reservatsdekaler på aluminiumprofilstolpar, som placeras på för allmänheten väl synliga platser intill vägar o dyl.

Renhållning

Inga särskilda renhållningåtgärder skall vidtagas inom reservatet.

JAKT

Fångst av mink och mård inom reservatsområdet

Vid fångst med fälla som dödar fångat djur får endast fällor med typgodkännande av statens naturvårdsverk användas. Fällans ingångshål får inte överstiga 70 mm (gäller även för mårdfångst). Fälla skall oavsett placering vara försedd med en minst 30 cm lång, högst 10 cm bred och 12 cm hög ingångstunnel, fast angjord framför fällans ingångshål.

Fångstredskap försett med trampgiller får inte betas på trampplattan (44 § jaktkungörelsen).

Fångstredskap försett med betesgiller får endast betas på gillret (44 § jaktkungörelsen SNFS 1987:4)

Stockfälla för mård skall alltid placeras minst 1,5 m ovan mark (44 § jaktkungörelsen).

Fångstredskap skall vara väderbeständigt märkt med redskapets typbeteckning, ägarens namn, adress och telefonnummer. (45 § jaktkungörelsen).

Om fredat djur fångats, skall djuret, om det är oskadat eller eljest bedöms kunna fortsätta leva utan lidande, snarast släppas fritt (45 § jaktkungörelsen).

Redskap avsedda för levande fångst av däggdjur skall vittjas minst en gång per dygn. Vittjning skall dock alltid ske på morgonen. Då fångsten avser mink, skall vittjning ske minst två gånger per dygn, vid gryning och skymning.

Övrig jakt inom reservatet omfattas inte av särskilda reservatsföreskrifter.

TILLSYN

Naturvårdsförvaltaren svarar för tillsynen av reservatet.

DOKUMENTATION

Naturvårdsförvaltaren dokumenterar utförda åtgärder inom reservatet.

Spårinventering utförs vintertid.

Vattenkvaliteten i Hemlingsån och dess sjöar kontrolleras.

FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Istandsättningsåtgärder	Antal dagar	Mtrl.kostnad
Tillverkning och uppsättning av 3 st större tavelställ	7	2 000
Tillverkning av informationstavlor (utförs av länsstyrelsens naturvårdsenhet)	-	3 000
Uppsättning av aluminiumprofilstolpar	4	5 000
		4

Årligt underhåll

Tillsyn	1	1 000
Vattenprovtagning, analyser och spårinventering utförs av länsstyrelsen/naturvårdsförvaltningen	-	2 000

Initialåtgärder och årlig tillsyn bekostas av staten

1989-01-27

Reservation till ärende nr 3
vid länsstyrelsens styrelsesammanträde
1989-01-27

Enligt min mening borde i ärendet angående "Naturreservat för Hemlingsåns vattensystem och del av Gideälven" Gidekraft AB givits möjlighet att inför länsstyrelsens lekmanstyrelse redogöra för sina ställningstaganden.

En lång rad frågor, som ställdes under sammanträdet kunde inte besvaras på grund av att nämnda part icke var närvarande.

Länsstyrelsens handläggning har därför enligt min mening varit otillfredsställande.

Min begäran om återremiss borde därför från både rationell och demokratisk utgångspunkt ha tillgodosetts.

Härnösand 1989-01-27

Per-Richard Molén

Bestyrkes

Birgitta Notstam

Birgitta Notstam
Sekreterare

Länsstyrelsen
Västernorrlands län
Miljövårdsenheten
Byrådir L-0 Norén

1 ( )

1989-10-19

231-4948-89
84-07

Enligt sändlista

Ändring av gränser för Hemlingsåns naturreservat,
Örnsköldsviks kommun, Västernorrlands län

Regeringen har i förordnade 1989-08-31 ändrat länsstyrel-
sens beslut 1989-01-27 om bildande av Hemlingsåns naturre-
servat vad avser reservatets omfattning.

För kännedom överlämnas härmed länsstyrelsens kungörelse om
gränsändringen samt karta, som visar reservatets nya
omfattning.

Bengt Norén

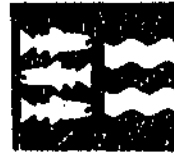
Lars-Ola Norén

Kopia till

LE, fastighetsreg.
ME 2 ex
LON

Sändlista

Statens naturvårdsverk
Örnsköldsviks kommun
Skogsvårdsstyrelsen
Boverket
Fastighetsbildningsmyndigheten, Örnsköldsviks distrikt

Kungörelse

22 FS :

Om ändring av gränser för Hemlingsåns naturreservat, Björna och Anundsjö socknar, Örnsköldsviks kommun

Utkom från trycket den

Utfärdad den 12 oktober 1989

Länstyrelsen beslutade 1989-01 27 om bildande av Hemlingsåns naturreservat, avseende dels en sträcka av Gideälven med tillhörande strandzon om 25 m på vardera älvstranden, dels Hemlingsån med tillhörande strandzon om 25 på vardera stranden, och dels de sjöar som ingår i åns lopp.

Regeringen förordnade 1989-08-31, med ändring av länsstyrelsens beslut, att Hemlingsåns naturreservat inte skall omfatta Hemlingsån nedströms en punkt belägen 100 m uppströms bron för gamla vägen 352 och inte heller den berörda sträckan av Gideälven.

Ny karta över reservatets omfattning med avseende på nämnda gränsändring har upprättats.

För reservatet gäller de bestämmelser som tidigare är beslutade av länsstyrelsen.

Ingemar Öhrn

Lars-Ola Norén

231-4848-89
84-07

HEMLINGSÅNS NATURRESERVAT

Enligt regeringens förordnande 1989-08-31.
Länsstyrelsens kungörelse 1989-10-12.

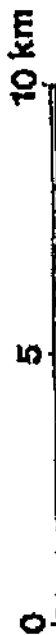
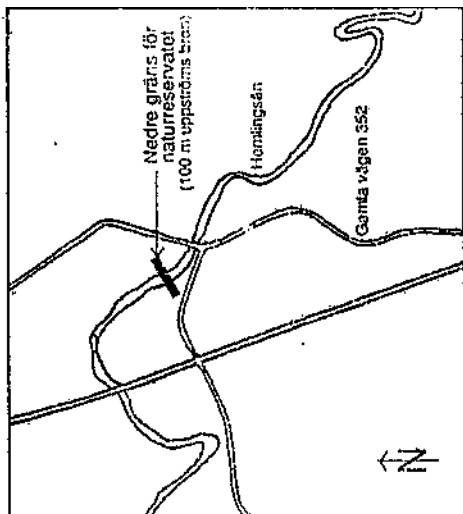
Långvattnet
Holmsjön
Stensjön
Locksjön
Krokstasjön
Abborrsjön
Bredssjön
Storselsjön

OMFATTNING

Hemlingsån med tillhörande strandzon om 25 m på vardera stranden samt de sjöar, som ingår i åns lopp.

RESERVATSBESTÄMMELSER

För reservatet gäller de bestämmelser, som är beslutade av länsstyrelsen 1989-01-27.

Rensjön

Uddersjön

Västborgaren

Bergssjön

Storborgaren

HEMLING

Detalj se ovan